Stenogrammid

XIII Riigikogu, VIII Istungjärk, infotund

Kolmapäev, 17.10.2018, 13:00

Toimetatud

13:00 Infotund
1. 13:01 Riigieelarve krüptiline iseloom
2. 13:09 Terviseandmed
3. 13:16 Rail Balticu maksumus
4. 13:25 Eesti Vabariigi Kaitseväe mobilisatsiooni kord
5. 13:31 Riigihankepoliitika
6. 13:40 Kompenseeritavate ravimite rahastamine ja kättesaadavus
7. 13:46 Andmemajanduse riigifirma
8. 13:54 Riigireetmine

13:00 Infotund

13:00 Esimees Eiki Nestor
Tere päevast! Infotund. Kohaloleku kontroll.
Kohaloleku kontroll
Infotunnis on 38 Riigikogu liiget. Valitsusliikmetest on kohal peaminister Jüri Ratas, kaitseminister Jüri Luik ning tervise- ja tööminister Riina Sikkut. Annan iga teema arutelul võimaluse ühe täpsustava küsimuse esitamiseks.

---

1. 13:01 Riigieelarve krüptiline iseloom

13:01 Esimees Eiki Nestor
Esimene vastaja on peaminister Jüri Ratas ja esimene küsija Andres Herkel. Palun!

13:01 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Austatud peaminister, meeldiv on teid siin elusuuruses näha. Täna Toompeale tulles nägin ma teid mitu korda plakatitel ja need plakatid olid nii suured, et pisut ehmatasid. Aga teemale, mille ma tahan tõstatada, on lisaks Riigikogu liikmetele tähelepanu juhtinud õiguskantsler ning ajakirjanduse vahendusel ka riigikontrolör. Küsimus on selles, et meil töös oleva riigieelarve põhitekstis arusaadavad read peaaegu puuduvad. Ehk küsimus on selles, miks ei suuda Vabariigi Valitsus endiselt saata Riigikogule aasta kõige olulisemat dokumenti niisugusel kujul, et see oleks ka avalikkusele arusaadav, poliitikutele arusaadav ja Riigikogu liikmed saaksid lihtsalt teha selgeid muudatusettepanekuid.

13:02 Peaminister Jüri Ratas
Austatud Riigikogu esimees! Riigikogu liikmed! Hea küsija! Kui õiglases riigis keegi niimoodi ehmatab, siis tuleb ikkagi kaasa aidata, et see hirm üle läheks. Ärge kartke! Ma sain täna hommikul erinevaid julgeolekuülevaateid. Eestis on jätkuvalt rahulik, ei pea tänavatel käies muretsema.
Te küsisite riigieelarve kohta. Ma arvan, et see debatt, mis Riigikogus ju alati tõusetub, kas riigieelarve on piisavalt selge ja kas seda on piisavalt lihtne lugeda, on tervitatav. Ma usun, et see debatt jääbki alati olema. Kui me suudame sinnapoole liikuda, et riigieelarvet on järjest kergem ja kergem lugeda, siis see,

ma arvan, on õige suund. Need on alles esimesed aastad, kui riik on läinud kassapõhiselt eelarvelt üle tekkepõhisele eelarvele, mis igal juhul peaks andma selgust juurde. Arutelu valitsuse Riigikogule esitatud riigieelarve seaduse eelnõu detailsuse üle on minu arvates tervitatav. On loomulik, et seda aeg-ajalt tehakse. Rahandusministeerium on kinnitanud, et näeb järjepidevalt vaeva, et eelarve ja selle seletuskiri oleksid hästi haaratavad ja arusaadavad ning seda mitte ainult auväärt Riigikogu liikmete jaoks, vaid ka nende inimeste jaoks, kes väljaspool Riigikogu seda lugeda soovivad. Nii et see suund, et seda järjest lihtsamaks, selgemaks ja haaratavamaks teha, on, ma arvan, õige.

13:03 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

13:03 Andres Herkel
Aitäh! Austatud peaminister! Mitte teie nende plakatite peal ei hirmuta mind, vaid pigem viis, kuidas kasutatakse avalikku raha. Olgu see täpsustuseks öeldud. Mis puudutab riigieelarvet, siis selle lugemine läheb minu meelest järjest keerulisemaks. Aga ma esitan ühe täpsustava küsimuse. Minul on see eelarve ees, teil ei ole, võib-olla oleme selle tõttu natuke ebavõrdses olukorras. Aga leheküljel 29 on niisugune asi nagu riigieelarve kulud valitsemisfunktsioonide lõikes. Seal on ette nähtud 2,1 miljardit, eraldi on riigikaitse ja kõik muud funktsioonid. Kas see on see koht, n-ö keskvalitsuse tegevuskulud, et kui meil peaks pähe tulema muudatusettepanekute abil neid kärpida kas 5% või 10%, kas see on siis see koht seletuskirjas, mis on sellisel juhul katteallikaks? Eks me peame siis täpsustama, kus see riigieelarve põhitabelis on.

13:04 Peaminister Jüri Ratas
Ma tänan! Minu teada koosneb riigieelarve koos seletuskirjaga sadadest lehekülgedest. Tõesti, pean ütlema, et kõik leheküljed ja lõigud mul peas ei ole. Te olete väga hästi ette valmistanud. Oleks ma teadnud, et te küsite riigieelarve seletuskirja lehekülje 29 kohta, oleksin selle kindlasti täpselt üle vaadanud. Aga ma tahan öelda, arvestades teie pikaajalist kogemust Riigikogu liikmena, et kui te ütlete, et ikkagi ei ole riigieelarve veel piisavalt selge, siis see sisend, ma arvan, on loomulikult tõsine signaal valitsusele ja Rahandusministeeriumile.
Samas, te nimetasite riigikaitseaspekti. Kas tohib teid paluda? Aitäh teile! Te nimetasite riigikaitseaspekti. Te küsisite, kui ma õigesti aru sain, et kui seda kärpida. Ma ütlen ausalt, niisugune on minu enda seisukoht ja tänase valitsuse seisukoht, et järgmisel aastal on Eesti ajaloo suurim riigikaitse-eelarve, kui ma ei eksi, siis 585 miljonit eurot, ja ma ei soovita seda Vabaerakonnal kärpima hakata. Ma ei soovita kärpima hakata riigikaitselisi kulutusi, kui see on see, mis on 29. leheküljel. Me oleme, vastupidi, ju püüdnud saavutada poliitikaülest kokkulepet, et me ei lähe selle 2% kallale. Minu meelest on see olnud väärtus omaette, et hoida seda tasemel 2% või rohkem, ja seda me kindlasti toetame.

13:06 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkelil on protseduuriline küsimus mulle, ma saan nii aru.

13:06 Andres Herkel
Jaa, mul on protseduuriline küsimus. Mida peab Riigikogu liige tegema, kui austatud peaminister saab küsimusest nii valesti aru, nagu ta antud juhul sai? Ma osutasin just nimelt sellele tabelile ja tahtsin täpsustavalt teada, kas need on keskvalitsuse tegevuskulud, mida Vabaerakond tahaks muudatusettepanekute abil kärpida, ning riigikaitse ja kõik järgnev on juba eraldi ridadel. Ehk ma eristasin need. Peaminister ei vastanud küsimusele, ta vastas millelegi muule ega saanud küsimusest aru.

13:07 Esimees Eiki Nestor
Kuna küsimus oli mulle, siis ma vastan. Kui Riigikogu liige ei saa peaministri käest vastust, siis ta otsib inimese, kes suudab teda aidata. Külliki Kübarsepp, palun!

13:07 Külliki Kübarsepp

Aitäh, esimees! Ma ei tea, mis mõtet on infotundi läbi viia, kui spiiker ütleb otse, et ministritelt ei peagi saama sisulisi vastuseid sisulistele küsimustele. Hea peaminister, ma püüan siis need kaks teemat uuesti markeerida. Kas on teada, mis on keskvalitsussektori kogukulud? Me oleme aru saanud, et erinevate arutelude käigus ei ole suudetud seda numbrit omavahel kokku leppida. Teiseks, ikkagi teeb murelikuks, et ministeeriumide kaupa on markeeritud küll objektid ja üldised tegevused, kuid mis eesmärgil ja kuidas neid tegevusi ellu kutsutakse, ei ole tegelikult välja loetav. Seetõttu on Riigikogu liikmetel väga raske sisuliselt asjas kaasa rääkida ja see on väär, sest meie riigi põhidokument on riigieelarve.

13:08 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Jaa, ma lisaksin sellele, et riigieelarve võtab vastu ei keegi muu kui Riigikogu. Nii et selles mõttes on hästi oluline see selgus, mille kohta te küsite. Küsimus nr 1: kas keskvalitsuse kogukulusid on võimalik kokku lüüa ja teile öelda? Jah, on. Küsimus nr 2, te ütlete, et te ei saa aru eri tegevustest ministeeriumide arvestuses. See on väga tugev signaal. Seda tuleb küsida ministrite käest. Te võite seda ka peaministri käest küsida, aga siis te peate konkreetselt ütlema, mis lõigust, mis leheküljest te aru ei saa. Te panite infotunni küsimusena kirja "Riigieelarve krüptiline iseloom", aga tulite küsima 300 lehekülje kohta. Nagu osav poliitik härra Herkel küsis, mis on lehekülje 29 kolmanda lõigu teise lause mõte. Andke andeks, aga siis tuleks küsimust täpsustada, et te tahate küsida riigieelarve 29. lehekülje selle lõigu kohta. Aga loomulikult, ma olen igal juhul nõus vastama kõikide nende lõikude ja põhimõtete kohta. Andke see, ma ei tea, palve, kiri või suuline küsimus mulle edasi ja seda ma kindlasti teen.

13:09 Esimees Eiki Nestor
Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Aga Külliki Kübarsepale olen sunnitud ütlema, et Riigikogu esimehel ei ole õigust hinnata ei küsimusi ega vastuseid.

---

2. 13:09 Terviseandmed

13:09 Esimees Eiki Nestor
Järgmisena vastab tervise- ja tööminister Riina Sikkut ja küsib Liina Kersna. Palun, Liina Kersna!

13:09 Liina Kersna
Aitäh, hea eesistuja! Austatud minister! Eileõhtusest saatest "Radar" saime teada, et aastate jooksul on koolide haldamise infosüsteemis olnud avalikult üleval dokumendid delikaatsete isikuandmetega sadade laste kohta, sh laste terviseandmetega. Usun, et täna on paljudel lastevanematel küsimus, kas ka tema lapse delikaatsed andmed on saanud avalikuks, ilma et ta oleks selleks nõusolekut andnud. Kuidas teile terviseministrina tundub, kas lastevanemad, kelle lapse õigusi on oluliselt riivatud, peaksid saama sellest teada? Ehk kuidas me saame kaitsta lapse õigusi, kelle õigusi on rikutud?

13:10 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Hea esimees! Suur tänu küsimuse esitajale! Tõepoolest, ajakirjanik pöördus 28. septembril ka Haridus- ja Teadusministeeriumi poole, viidates andmelekkele, mis on tegelikult aastaid kestnud. Pärast seda võttis Haridus- ja Teadusministeerium meetmeid. Nad ise oskavad kirjeldada, kuidas nad andmete kasutust piirasid ja lekke lõpetasid. Aga asi ei ole ju konkreetselt ühes andmebaasis ega ühes ministeeriumis. Meil on tegelikult isikuandmete kasutamise õigusruum paigas, on selge, mida tohib teha ja mida ei tohi teha. Ja seda tüüpi andmeid ei tohi avalikustada. Selleks, et neile juurdepääsu piirata, on ühelt poolt riistvaralised nõuded, mis puudutavad serverite paiknemist, ja teiselt poolt tarkvaralised nõuded, näiteks turvatarkvarad, ja kolmandaks on inimkomponent. Tegelikult on väga oluline, et kõik, kes andmeid sisestavad ja kasutavad, teaksid, mis on need piirangud ning mida nende andmetega teha tohib ja mida ei tohi. Kuna paljud ka meist siin ei ole sellist koolitust saanud, siis me olemegi seda tüüpi andmebaaside puhul turvarisk. See on ilmselt üks põhjusi, miks see leke tekkis. Nüüd on küsimus, kuidas kaitsta nende laste vanemate õigusi. Arvestades, et see on esimene seda tüüpi leke, oleks meil vaja kokku leppida, keda tuleb informeerida. Näiteks, kas inimesi, kelle andmed

olid avalikud, tuleb informeerida? Kuidas teha kindlaks, kes on neile andmetele ligi pääsenud? Kuidas on neid edasi kasutatud? Tuleb maandada need riskid, et sellisel teel kogutud või kättesaadud andmeid kasutatakse mittesihipäraselt, nii nagu seda ei tohiks teha.

13:12 Esimees Eiki Nestor
Liina Kersna, palun!

13:12 Liina Kersna
Aitäh! Haridus- ja Teadusministeerium andis täna avalikkusele teada, et tegemist ei olnud tehnilise veaga, vaid süüdi on kümnetes haridusasutustes töötanud spetsialistid, kes ministeeriumi hinnangul on teinud teadlikult kaks hiireklõpsu, et lastega seotud delikaatseid andmeid avalikuks teha. Eilsest loost tuli välja, et selleks peab olema teadlik soov, mida peab veel eraldi kinnitama. Minule ei tundu kuidagi loogiline, et haridusasutuses töötavad inimesed, kes kümnete viisi – need ei ole mitte erandjuhud, vaid neid inimesi on kümnete viisi – teevad teadlikult sellise otsuse. Aga kuna see puudutab ka terviseandmete leket, siis minu küsimus on, kas teie haldusala teeb koostööd Haridus- ja Teadusministeeriumiga, et siiski täpselt teada saada, miks selline laiaulatuslik leke tekkis.

13:13 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Aitäh! Tõepoolest tuleb uurida, miks see leke võimalikuks sai. Inimkomponent – see, et on palju kasutajaid, nii andmete sisestajaid kui ka nende andmete kasutajaid – muudabki süsteemi riskantseks. Need inimesed peavad kõik teadlikud olema, mis on need linnukesed, mida tuleb teha, ja mis on need linnukesed, mida ei tohi teha. Nad peavad sellest ka tegelikult aru saama. Ka minu arvates on väga vähe tõenäoline, et keegi on tahtlikult ja süstemaatiliselt võimaldanud nende andmete avalikuks muutumist. Ma arvan, et kui tegemist on inimkomponendiga, siis see on kindlasti olnud mittetahtlik, pigem on olnud tegemist eksimusega. Kuidas neid eksimusi tulevikus välistada? Ma olen nõus, et see on küsimus ka tervisesektorile.
Täpselt samamoodi on näiteks perearstipraksistega. Seal on väga palju andmesisestajaid ja andmekasutajaid ning seal on veel palju rohkem inimeste isikuandmeid kui EKIS-es. Tegelikult, arvestades iga üksiku perearstipraksise võimekust küberturvalisusega tegeleda, on Sotsiaalministeeriumi haldusalas TEHIK neid koolitanud ja perearstide infosüsteemide turbetaseme ära hinnanud. Ta teeb tegevuskava, kuidas seda parandada ja mis võiks olla edasised sammud ning kuidas jõuda selleni, et need andmed ei oleks laiali ja me saaksime aru, kes milliseid andmeid kasutab ja kellele on ligipääs lubatud. Aga konkreetselt selle juhtumiga seoses: jah, terviseandmed olid sellega seotud ja koostöös HTM-iga tuleb leida selle lekke põhjus.

13:15 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

13:15 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! See teema ärgitab mind küsima sellist asja. Tehnoloogia areng paneb inimesi loomulikult järjest rohkem mõistma, et nende privaatsfäär, tervise- ja muud väga tõsiselt kaitsmist vajavad isikuandmed ei ole nii turvaliselt kaitstud, nagu inimesed võib-olla eeldaksid. Kui te soovite prognoosida, siis mis te arvate, kas see võib edaspidi tuua kaasa kahjunõudeid, kui ikkagi väga isiklikud andmed on lekkinud? Mismoodi te seda näete? Kas te oskate tuua mingit võrdlust muu maailmaga?

13:15 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Aitäh! Tõepoolest, seda on raske prognoosida, kuidas meie õigussüsteemis praegu kohus otsustaks ja kuidas tõestada kahju tekkimist või selle kahju suurust, kuidas tõestada, kas tegemist on emotsionaalse kahjuga või tõesti kaotatud töötasuga või mingisuguste võimaluste ahenemisega. Ma arvan, et on õnn, et meil seda tüüpi praktikat praegu ei ole. Ma ei oska anda hinnangut, milline oleks võimalus sellist kahjuhüvitist saada või välja mõista. Aga ma olen nõus, et tuleb läbi mõelda või ära lahendada, kas meil on vaja seda tüüpi kahjusid kompenseerida. Seda kompenseerimist tuleb teha ühtmoodi ja kindlate reeglite alusel.

13:16 Esimees Eiki Nestor
Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

3. 13:16 Rail Balticu maksumus

13:16 Esimees Eiki Nestor
Peaminister Jüri Ratasele esitab küsimuse Arno Sild. Palun, Arno Sild!

13:16 Arno Sild
Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud peaminister! Ei olnud ammu see aeg, kui Eesti rahvast üllatati kontrolljoone maksumuse mitme- ja mitmekordse suurenemisega võrreldes esialgu planeerituga. Nüüd oleme järgmise üllatuse ees: räägitakse Rail Balticu ehituse hinna juba 19%-lisest tõusust, kuigi isegi koppa ei ole veel maasse löödud. Kuidas on võimalik alustada Rail Balticu ehitamist, kui selle maksumus ei ole teada? Milliseks kujuneb sealjuures Eesti finantseering?

13:17 Peaminister Jüri Ratas
Austatud Riigikogu liige Arno Sild, kõigepealt aitäh olulise küsimuse eest! Ma olen seda meelt – te tõite selle idapiiri näite ja idapiiri kohta sai esmaspäeval vastatud Vabaerakonna arupärimisele –, et kui on erinevad hinnangud, siis valitsus peab tooma need oma kabinetinõupidamisele ja loomulikult ka avalikkuse ette. Nii et avalikustamine ja avatud suhtlus on minu meelest õigem kui see, et hoida infot kinni. Nagu te ka ütlesite, tõesti, kallinemine on.
Kui rääkida sellest kallinemisest, siis mis selle on tinginud? On valmis saanud eelprojekt, varem oli meil eskiisprojekt. Eelprojekt kindlasti veel täpsustub. Eelprojekt võtab arvesse – seda on minu meelest väga oluline öelda – läbi nelja või viie aasta toimunud rahvakohtumistel avaldatud erinevate, ütleme, külade, omavalitsuste ja maakondade soove, kuidas seda Rail Balticut tuleks ehitada. See loomulikult tähendab, et projekt on läinud täpsemaks ja on tekkinud ka mitme objekti kallinemine. Kindlasti annan sellest teile teada, kui te edasi küsite.
Kui rääkida Eesti osast, siis võib öelda, et eelprojekti mahuloendi põhjal on koostatud Rail Balticu uus eelarve, mis on *ca* 244 miljonit kallim, ning kui me lähtume sellest, et finantseerimisskeem on protsentuaalselt sama, mis on täna, siis võib öelda, et Eesti osa on läinud kallimaks 49–50 miljonit. See on Eesti maksumaksja osa. Tahan veel niipalju öelda, et lõplikud hinnangud selguvad ikkagi siis, kui ehitushanked on läbi viidud.

13:19 Esimees Eiki Nestor
Arno Sild, palun!

13:19 Arno Sild
Aitäh! Ma küsingi nüüd niimoodi: kas uue rehkenduse järgi jääb see Euroopa Liidu ja Eesti finantseerimise suhe samaks või läheb meie olukord kergemaks? Kuidas teie seisukoht on?

13:20 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! See on ka väga õige ja sisuline küsimus. Minu seisukoht on, et me peame seisma selle eest, et see protsentuaalne suhe jääks samaks. Küsimus on selles, et me saame ju kõik aru, et see on väga tugevasti seotud Euroopa Liidu järgmise eelarveraamistiku 2021+ läbirääkimistega. Kuidas see lõpuks õnnestub, seda on natukene keeruline täna öelda, sest seda ei ole kokku lepitud. Eesti kindlasti taotleb seda, et kaasfinantseerimissuhe jääks samaks. Ma olen öelnud ka siit auväärt Riigikogu kõnetoolist, et see peab olema sama või samaväärne. Kui see hakkab ikkagi väga oluliselt muutuma, siis minu meelest me peame tõsiselt nõu pidama – ja see koht on, ma arvan, Riigikogu –, kas me läheme selle projektiga edasi või mitte. Näiteks, kui see suhe on selline – ma praegu lihtsalt fantaseerin –, et Euroopa finantseerib 50% ja Eesti 50%, siis tuleb teha uus otsus, kas me läheme sellega edasi või ei lähe. Igatahes seisab Eesti kindlasti selle eest, et see suhe jääks samaks, mis on sellel finantseerimisperioodil.
Kui lubate, siis ma paari sõnaga ütlen näiteks, mis on kallinenud. Arvestatud on kohalike juurdepääsuteede ehitamisega, mis on kallinenud. See on kallinenud 45 miljonilt eurolt 112 miljonile

eurole ehk +67 miljonit. Selle põhjus on just see, et on arvestatud kogukondade soovidega. Sillad, tunnelid, ökoduktid – neid objekte on juurde tulnud ja siin on see erinevus, et 60 miljonilt on see summa tõusnud 112 miljonile eurole. Näiteks maaparandus ja kommunikatsioonidega ristumised: side, gaas, vesi, kanalisatsioon, elekter, kõrgepinge. Nii et näiteid, kus see kallinemine on toimunud, on igalt poolt. Aga veel kord: lõpphinna panevad ikkagi paika ehitushanked.

13:22 Esimees Eiki Nestor
Jaak Madison, palun!

13:22 Jaak Madison
Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Austatud peaminister! Kindlasti huvitab Riigikogu ja rahvast eelkõige see, kui palju see maksma läheb, kui palju kallineb see Eesti riigile, kui suur saab olema kallinemine Eesti jaoks ja kust tulevad katteallikad. Teatavasti oleme ju aastaid või aastakümneid rääkinud vajadusest ehitada välja neljarealine Tallinna–Tartu maantee, oleme rääkinud Tallinna–Pärnu ja Tallinna–Narva maanteest. Me oleme rääkinud vajadusest arendada rongiliiklust, tellida uusi ronge. Juba aastaid on suur ülerahvastatus rongiliikluses ja Elronil oleks vaja kolme n-ö pikamaarongi. Alati on jõutud selleni, et pole piisavalt maaressurssi, meil pole piisavalt tööjõudu ja meil pole piisavalt katteallikaid. Valitsuses olete te ettenägeliku peaministrina kindlasti prognoosinud, kust peaksid tulema katteallikad, tulenedes sellest kallinemisest, mis tänase seisuga on 19% projekti algse hinnaga võrreldes. Kust tuleksid katteallikad selle 19% jaoks, kui see päev on käes ja raha on vaja kuskilt võtta? Kust see raha tuleb?

13:23 Esimees Eiki Nestor
Aitäh! Aitäh!

13:23 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Eks raha tuleb Eesti riigieelarvest ja Eesti riigieelarvesse tuleb see raha Eesti maksumaksjatelt. Kui rääkida kallinemisest, siis ma vastasin teie heale fraktsioonikaaslasele, Riigikogu liikmele härra Arno Sillale, et kallinemine on hetkel meile teadaolevalt 49–50 miljonit eurot, kui rahastusproportsioon jääb samaks. Kallinemine kogu perioodi vältel on 49–50 miljonit. Me ütleme täna, et ehitusperiood on *circa* seitse aastat. See tähendab seda, et aastane kallinemine on suurusjärgus 7 miljonit eurot. Veel kord rõhutan ka teile vastust andes, et lõplikud hinnad ja kalkulatsioonid saavad selgeks siis, kui ehitushanked on tehtud.
Te väga õigesti tõstatasite teiste infrastruktuuride küsimuse. Ma arvan, et see, mis juhtus mõni aasta tagasi, kui öeldi, et me ehitame välja suure magistraali või ühenduse ja võtame selleks finantsvahendid ära näiteks kruusateedelt või ükskõik mis väikestelt teedelt, ei olnud õige. Selles mõttes on see väga õige debatt. Kui me tahame edasi liikuda Tallinna–Narva, Tallinna–Tartu ja Tallinna–Pärnu maanteega ja tahame seda teha kiiremini kui 30 või 40 aastaga, siis sellise finantseerimisskeemiga ei ole see mõeldav. Kui me tahame liikuda kiiremini, siis tuleb tõesti mõelda, mis on alternatiivsed võimalused. Väga suure tõenäosusega on ainult üks tõsiselt võetav alternatiivne võimalus: Riigikogul ja valitsusel tuleb otsustada, kas me hakkame neid ehitama laenuraha abil või mitte. Te tõite välja ehitusvõimekuse. Sellega tõesti arvestatakse. Nende suurte objektide tegemisel kindlasti arvestatakse sellega, mis on meie erasektori ehitusvõimekus.

13:25 Esimees Eiki Nestor
Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

4. 13:25 Eesti Vabariigi Kaitseväe mobilisatsiooni kord

13:25 Esimees Eiki Nestor
Järgmisena vastab kaitseminister Jüri Luik ja küsib Enn Meri. Palun, Enn Meri!

13:25 Enn Meri

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud kaitseminister! Me arutasime seda küsimust rahanduskomisjonis, aga minu meelest on see nii väärt ja tähtis asi, et seda võiks ka suures saalis arutada. Sõjaolukorras, nagu te teate, on reservarmee formeerimine ülitähtis. Tavaline kord meie Kaitseväes on see, et reservüksused varustatakse ja formeeritakse regulaarüksuste kasarmutes. Seda protsessi on ju vaenlasel võimalik suhteliselt kergesti segada. Sellepärast tuleb meie olukorda võrrelda olukorraga Soomes, Norras ja isegi Rootsis (sel ajal, kui Rootsis veel ajateenistus oli). Neis riikides toimus ja toimub mobilisatsioon n-ö metsas, st mobilisatsioon toimub detsentraliseeritult. Mobiliseeritud üksused on pataljonisuurused ja mõnel juhul isegi kompaniisuurused. Seda laadi detsentraliseeritud süsteemi on tunduvalt raskem …

13:26 Esimees Eiki Nestor
Küsimus palun!

13:26 Enn Meri
… segada kui kasarmutes reservüksuste formeerimist. Me oleme seda küsimust varem arutanud.

13:26 Esimees Eiki Nestor
Küsimus palun, Enn! Ole hea!

13:26 Enn Meri
Vabandust! Minu küsimus kaitseministrile siinjuures on, miks pole meie Kaitsevägi seda laadi mobiliseerimissüsteemi juba ammu rakendanud. Kas oleme eeskujuks võtnud teisi NATO riike, kus mobilisatsioon tegelikult ei toimi?

13:26 Kaitseminister Jüri Luik
Aitäh selle küsimuse eest! Loomulikult, reservarmee puhul on mobilisatsioon üks võtmeküsimusi, sest kui me õigel ajal ei saa reservarmeed kokku, siis oleme suurte probleemide ees. Eestis pööratakse mobilisatsiooniteemale väga suurt tähelepanu. Parim näide selle kohta on mitte ainult õppekogunemised, vaid ka lisaõppekogunemised, mida me korraldame väga lühikese etteteatamisajaga ja mille tulemused on olnud positiivsed.
Mis puudutab mobilisatsioonivarude hajutamist ja mobilisatsiooni läbiviimist hajutatult, siis see on teil väga õige tähelepanek. Tõepoolest, eriti reaalse sõjalise konflikti korral on erakordselt oluline, et varud on hajutatud ja niimoodi viiakse läbi ka mobilisatsioon. See, millist meetodit me kasutame, sõltub väga palju ohuolukorrast, operatiivplaanist, kaitsekavadest. Väga paljusid neist otsustest on volitatud tegema Kaitseväe juhataja. Me oleme eriõppuste käigus planeerinud ka mobilisatsioonivarude hajutamist konflikti korral ja nende väljaandmist vastavalt sellele skeemile.

13:28 Esimees Eiki Nestor
Enn Meri, palun! Palun ühe minutiga hakkama saada!

13:28 Enn Meri
Jaa. Sõjaolukorras liidetakse teatud Kaitseliidu üksused mobiliseeritud reservarmeega. Aga Kaitseliidu üks tähtsamatest ülesannetest on ju just kaitsta mobilisatsiooniprotsessi. Kas poleks Kaitseväel mõttekam formeerida puuduvaid reservüksusi meie väljaõpetatud, aga mitte üksustesse paigutatud reservväelastest, keda meil kolleeg kindral Laaneotsa andmetel on päris palju, ja mitte liita armeega Kaitseliidu üksusi, vaid jätta Kaitseliidu ülesandeks kaitsta mobilisatsiooniprotsessi ja kohalikke objekte?

13:29 Kaitseminister Jüri Luik
Aitäh! Kaitseliidu üheks ülesandeks – Kaitseliidul on väga palju teisigi ülesandeid – konflikti korral on tõepoolest abistada kaitsejõude mobilisatsiooni läbiviimisel. Loomulikult on Kaitseliit väga oluline ressurss, sest kaitseliitlasi endid saab mobiliseerida suhteliselt kiiresti, seetõttu saab neid kasutada ka mobilisatsiooni läbiviimise tagamiseks. Mis puudutab seda reservi, mis ei ole üksustesse koondatud, siis

meie seisukoht on see, et kõige olulisem on tagada väeosade reaalne võitlusvõime. Ükski väeosa ei ole võitlusvõimeline, kui tal ei ole varustust, väljaõpet ja kõike muud vajalikku. Me oleme lähtunud eelkõige sellest seisukohast.

13:30 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp, palun!

13:30 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea esimees! Hea kaitseminister! Nagu ma teie vastusest aru sain, siis meil on võimalik paindlikult kasutada n-ö mõlemat mobilisatsiooniversiooni, kas tsentraliseeritut või detsentraliseeritut. Kas te oskate öelda, kas detsentraliseeritud meetodi kahjuks võib rääkida selle maksumuse erinevus tsentraliseeritud meetodi maksumusest? Kui suur see vahe võib olla? On see meie riigi jaoks suur probleem?

13:30 Kaitseminister Jüri Luik
Aitäh! See ei ole väga suur probleem, sest kõik varud on ju tegelikult üle Eesti hajutatud nii ehk nii. Aga tõepoolest, mobilisatsioonimeetodite üks võimalusi – eriti avaliku sõjalise konflikti puhul – on varusid veel hajutada, piltlikult öeldes metsa viia, nagu küsija viitas. Põhimõtteliselt on selleks muidugi vajalikud teatavad ressursid, aga toetuse väejuhatus oma eelarve piires suudab sellise protsessi läbi viia. Nagu ma ütlesin, me valime mobilisatsioonivormi suuresti lähtuvalt sellest ohupildist, mis reaalselt meid konkreetsel hetkel ohustab. Kõige lihtsam on muidugi viia mobilisatsioon läbi väeosade juures, aga kui ohupilt seda nõuab, siis me loomulikult seda ei tee.

13:31 Esimees Eiki Nestor
Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

5. 13:31 Riigihankepoliitika

13:31 Esimees Eiki Nestor
Vastab peaminister Jüri Ratas, küsib Keit Pentus-Rosimannus. Palun, Keit Pentus-Rosimannus!

13:31 Keit Pentus-Rosimannus
Aitäh! Küsin peaministrilt, sest teema tõsidus ja segaduse suurus nõuavad ka peaministri selgitust. Tervishoid on valdkond, kus riigi vead võivad puudutada tuhandeid väga-väga hapras seisus olevaid inimesi, kes on üldjuhul juba väga pikalt arstijärjekorras oodanud ja kes vajavad kindlust, et nad abi saavad. Äsja, teie valitsuse ajal, lõppes Eesti suurim ravihange, mida eriarstid on nimetanud totaalseks või täielikuks fiaskoks. Kindluse asemel, mida patsiendid vajavad, on tekitatud massiivne segadus. Osa eraarstidest ütlevad, et nad on sunnitud koondama pooled kogemustega töötajatest. Teie valitsuse ajal on asutud väga jõuliselt erameditsiini tõrjuma. Minu küsimus on, miks. Ja mida te kavatsete ette võtta, et see massiivne segadus lõpetada?

13:32 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Kõigepealt ütlen põhimõttelise seisukoha. See on olnud tänasel valitsusel see, et meditsiini tuleb anda rohkem ressursse juurde, seades esikohale just selle, et patsiendid kiiremini arstiabi saaksid. See ei ole olnud mingisugune loosunglik lause, vaid see on olnud reaalne tegevus. See on toimunud lisarahastuse abil. Eelmise aasta kevadel, kui me arutasime riigi eelarvestrateegiat, lisati haigekassale viie aasta jooksul tervishoiuteenuste kättesaadavuse parandamiseks *ca* 300 miljonit eurot, millest 34 miljonit lisandus tänavu. Järgmisel aastal, kui auväärt Riigikogu selle heaks kiidab, on haigekassal 40 lisamiljonit. See kõik on tehtud eeskätt selleks, et vähendada ravijärjekordasid.
Te ütlesite, et me tõrjume eratervishoidu. Minu teada oli enne hanget see maht *ca* 7% ja peale hanget on see maht 7%. Me oleme seadnud esikohale selle, et igal juhul on oluline, et tervishoiuteenuse pakkuja oleks usaldusväärne ning teenus oleks kvaliteetne ja kättesaadav. Aga te teate väga hästi, et kui leping saab läbi, siis Eesti riigis tehakse riigihange ja konkurents on see, mis on vabas turumajanduses

ju edasiviiv jõud. Aga loomulikult peab säilima patsiendi valikuvabadus. Ma arvan, et te vihjasite – ju te järgmises küsimuses küsite konkreetsemalt – Medicumile ja Lasnamäele. Aga eks seda saab edasi arutada. Nii et jah, see hange puudutas *ca* 7% tervishoiuteenuste mahust ja täna minnakse edasi tulenevalt sellest hankest.

13:34 Esimees Eiki Nestor
Keit Pentus-Rosimannus, palun!

13:34 Keit Pentus-Rosimannus
Aitäh! Jätkan hea meelega. Hea peaminister, kui te räägite kogenud erameditsiini esindajatega, siis te kuulete, et see, et riigihanke tulemusena erameditsiini tõrjutakse, on fakt, nagu on fakt ka see, et selle tulemusena kahjuks kannatavad patsiendid, kellel ei ole võimalik enam endistel tingimustel abi saada. Nad kannatavad pikaajaliselt, sest aastate jooksul ülesehitatud korraliku tehnika ja kõrgelt hinnatud personaliga erameditsiinikeskused selle hanke tulemusena kahjuks lammutatakse. Üks võimalusi praeguses kaoses korda luua oleks ikkagi erameditsiini tõrjumise asemel anda patsiendile õigus otsustada, millise kvaliteetse ja litsentseeritud meditsiiniteenuse osutaja juurde ta läheb, millise arsti juurde ta läheb. Miks te ei pane seda raha, mis praegu nässu läinud riigihanke tulemusena erameditsiinist välja viiakse, patsiendiga kaasas käima?

13:35 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Ma ei ole sellega üldse nõus. Ma ei saa aru, kust te selle väite võtate või miks te seda hirmu ühiskonnas tekitate. Seda, kas ühel erameditsiiniteenuse pakkujal on olemas arstid, kogemus ja seadmed, otsustab Terviseamet, kes annab välja tegevusloa. Te saate ju väga selgelt aru, et kui lõppes haigekassa ja erameditsiiniteenuse pakkujate vaheline leping, siis oli vaja teha uus hange. See hange tehti. Seal said osaleda need ettevõtted – loomulikult oli see kriteerium –, kellel on tegevusluba olemas. Tõsi on see, et selle hanke tõttu on juba mitmeid kohtuvaidlusi ja hetkel need käivad, neid on ka nendel eraettevõtjatel või eratervishoiuteenuse pakkujatel. Kuidas need lõpevad, eks seda otsustab kohus. Ei saa kuidagi väita, nagu maht oleks vähenenud. Vastupidi, võtame sellesama Medicumi Punasel tänaval. Seal on teenusepakkumine teatud arstide puhul ja teatud erialadel suurenenud. Minu meelest on hästi oluline, et seal on olnud ja seal jätkub esmatasandi ehk perearstide töö, nad jätkavad teenusepakkumist. Ma ei saa teist aru. Kui te ütlete, et seda hanget ei oleks tulnud korraldada, siis tuleks öelda ka järgmine lause, et mida siis oleks tulnud teha. Alates 1. oktoobrist peavad need pakkujad, kes võitsid hanke, oma teenusepakkumisega edasi minema.

13:37 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

13:37 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Austatud peaminister! See haigekassa hange on tekitanud segadust just patsientide hulgas. Neil on küsimusi, kas nad saavad edasi käia sama arsti juures samas kohas ja kuidas see kõik jätkub. Ega kohtuvaidlused neid patsiente ju ei aita, kaugel sellest. Kahjuks ei saa seda Riina Sikkuti käest küsida, aga kas minister on teile esitanud või on valitsus arutanud mingeid konkreetseid järeldusi sellest viimasest haigekassa hankest? Kas on vaja midagi seadustes muuta, et edaspidi need asjad nii kohmakalt ei toimuks?

13:38 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Loomulikult oleme arutanud. Ma olen arutanud seda tervise- ja tööministriga, ma olen arutanud seda ametnikega, ma olen arutanud seda haigekassa juhiga. Nad kõik ütlevad, et tegemist oli *ca* 50 miljoni euro suuruse allhankega, mis on tõesti suur hange. Sarnases mahus hankeid me näeme võib-olla ainult taristuobjektide puhul. Ma olen teiega nõus, et ega need kohtuvaidlused ei anna ju hetkel patsientidele mingisugust lahendit, aga kui vaidlused on, siis tuleb need lõpuni pidada. Ka mina ei ole selle olukorraga kaugeltki rahul. Aga me peame arvestama, et meil Eesti riigis on vabaturumajandus ja kui on vaja uut teenusepakkujat leida, siis nii nagu kord ja kohus ette näeb, leitakse ta hanke korras. Te rääkisite oma küsimuses sellest, kus kohas patsient teenust saab. Ma tean – selle üle võiks küll minu

meelest väga tõsiselt mõelda –, et kui me teeme selliseid hankeid näiteks pealinnas, siis see piirkondlik piiritletus on küll väga õige osutus. Ma arvan näiteks, et kui me ütleme, et see teenusepakkuja peab olema Harjumaal, siis on piirkond liiga suur. Kui me ütleme, et ta peab olema Tallinnas, siis selle üle võiks debateerida. Võib-olla on ka see liiga suur piirkond ja tuleks öelda veel täpsemalt, ma ei tea, näiteks linnaosa täpsusega. Ma tean, et käivad haigekassa ja Ida-Tallinna läbirääkimised, et teatud vastuvõttusid just sellest kohaaspektist lähtudes Lasnamäel jätkata. Eeskätt peaks see minu teada puudutama kõrva-, nina- ja kurguarsti vastuvõttu.

13:40 Esimees Eiki Nestor
Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

6. 13:40 Kompenseeritavate ravimite rahastamine ja kättesaadavus

13:40 Esimees Eiki Nestor
Tervise- ja tööminister Riina Sikkut vastab nüüd küsimusele, mille esitab Raivo Põldaru. Palun, Raivo Põldaru!

13:40 Raivo Põldaru
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud minister! Jätkame meditsiiniteemat. Suur raha läheb riigieelarvest haigekassale, kuid paraku on ravimid ja soodusravimid jäänud nagu vaeslapse ossa. Aga alustame sellest, et ravimite kättesaadavus on oluline. Selle kohta tehti 2000.–2009. aastal OECD uurimus, mille järgi 30 riigis 73% ulatuses andis ravimiinnovatsioon eluea kasvu. Sellesse ja ka tervelt elatud aastatesse panustamine on väga oluline. Küsimus on selles, et meil on see asi kuidagi paindumatu ja väga pikka aega nõudev ning puudub regulatsioon, mis võimaldaks erandlikke olukordi kiiresti lahendada. Kas ministeerium võtab uue ministri juhtimisel midagi ette, et uued ravimid jõuaksid kiiremini turule ja see menetlusprotsess, eriti harvikhaiguste puhul, oleks kiirem?

13:41 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Suur tänu küsimuse eest! Tõepoolest, uute ja innovaatiliste ravimite ning ka teenuste ja meditsiiniseadmete kättesaadavus Eesti turul on aastaid olnud küsimus. Ühelt poolt oleme väike turg ja me ei ole nagu loomulikult atraktiivsed. Teiselt poolt on küsimus, kuidas hinnastada neid uusi ja innovaatilisi asju, mis on see väärtus, mida nad lisaks pakuvad. Kuna teadusartikleid uute asjade kohta on väga vähe, siis meile oleks väga oluline ühiste kliiniliste hindamiste tegemine Euroopa Liidu tasandil, mida praegu arutatakse. See kliiniline hindamine on seda olulisem, et kui vaadata 2017. aasta statistikat, siis näeme hinnangut, et nendest uutest ravimitest, mis tulid Euroopa Liidus tsentraalse müügiloaga turule, rohkem kui pooled tegelikult ei pakkunud olulist kliinilist lisandväärtust, küll aga olid nad kallimad. See sorteerimine, mida me oma ühise kogutud tervishoiuraha eest rahastame, selle selgitamine, mis on see väärtus, mida me selle hinna eest tahame patsientidele pakkuda, ning see, et protsess oleks läbipaistev, on äärmiselt oluline. Aga kui vaadata ravimiturgu tervikuna, siis ükskõik, kas vaatame apteekide paiknemistihedust, soodusravimitele patsientide poolt kulutatud summat, mis on aastaid vähenenud, või täiendavat ravimihüvitist, siis selgub, et tegelikult on ravimid muutunud inimestele taskukohasemaks ja kättesaadavamaks.

13:43 Esimees Eiki Nestor
Raivo Põldaru, palun!

13:43 Raivo Põldaru
Härra esimees! Hea minister! Minu teine küsimus puudutabki raha. Raha eraldatakse haigekassale rohkem ja me oleme läinud seda teed, et vähendame järjekordi. Ometi on olulised ka ravimid, sest tänu nendele eluiga kasvab ja kasvab ka tervelt elatud aastate arv. Kunagi tegi OECD uurimuse, mille järgi täiendav rahaline panustamine vähendas haiglate hilisemaid kulusid 370%. Tähendab, inimesed elavad siis tervemalt ja oluline on sellesse panustada, aga meie panustame tunduvalt vähem kui teised riigid, ka meie naabrid. Kui mõni aasta tagasi olime Lätiga võib-olla võrdsel tasemel, ka Leeduga, siis nemad

panustavad nüüd inimese kohta märksa enam. Nii et kui haigekassa eelarve kasvab ja me räägime panustamisest, siis panustamine on suur, aga raha ravimitele läheb märksa vähem. Me oleme jõudnud aastatetaguse 17% pealt 15% juurde ...

13:44 Esimees Eiki Nestor
Aitäh!

13:44 Raivo Põldaru
... lihtsalt rahalise panustamisega.

13:44 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Aitäh! See summa, mida me tervikuna kulutame soodusravimite rahastamiseks, kasvab väga oluliselt. Sellel aastal on see ligi 140 miljonit, järgmisel aastal tõuseb 172 miljonile. Soodusravimite loetelu täiendatakse pidevalt. Mis on need kliiniliselt tõestatud ja rahaliselt jõukohased ravimid? Sellel aastal lisandus 13 uut toimeainet, sh kuus vähiravi jaoks. Täpselt samamoodi käivad läbirääkimised selle üle, mida järgmise aasta hinnakirja saab lisada.
Lisaks on siin kaks aspekti. Üks on see ravimite valik, mis on soodusravimite nimekirjas ja mis on inimestele potentsiaalselt kättesaadavad. Teine asi on nende hind ja kättesaadavus. Eesti inimeste omaosalust tervishoius on aastaid analüüsitud. Kõige suurema osa omaosalusest moodustavad kulutused ravimitele. Statistika näitab, et umbes kolmandik retseptidest on jäetud välja ostmata majanduslikel põhjustel. Seetõttu, lisaks sellele, et mitmekesistada soodusravimite nimekirja, tuleb väga selgelt tegeleda sellega, et need ravimid, mis nimekirjas on, oleksid inimestele majanduslikult kättesaadavad, et inimesed jõuaksid neid osta. Siin tuleb jälle mängu see täiendav ravimihüvitis, millega saab appi tulla nendele inimestele, kellel on kas krooniline haigus või kes on väga ootamatult haigestunud ja kelle ravimikulud on suured, selleks et keegi ei maksaks retseptiravimite eest üle 100 või 300 euro aastas.

13:46 Esimees Eiki Nestor
Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

7. 13:46 Andmemajanduse riigifirma

13:46 Esimees Eiki Nestor
Nüüd esitab tervise- ja tööminister Riina Sikkutile küsimuse Krista Aru. Palun!

13:46 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud proua minister! Rahvusringhäälingu teatel viisite te eelmisel nädalal valitsusse ettepaneku, et asutada uus, ingliskeelse nimetusega riigifirma. Mul on kaks küsimust ühe küsimuse alla mahutatuna. Miks on seda riigifirmat vaja ja miks on sellel ainult ingliskeelne nimetus? Kas selle vajaduse tingib tõesti see, et ministeeriumil ei ole küllalt kompetentsi sellise suure andmehulgaga tegelemiseks ja selle analüüsimiseks? Me ju teame, et püütakse uute riigifirmade tekkimist vähendada ja siin pigem kokku hoida. Palun selgitage, kust selline vajadus ja põhjus!

13:47 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Tänan küsimuse eest! Tõepoolest, ERR raporteeris õigesti, et sellise ettepanekuga ma eelmisel nädalal valitsusse läksin. Meil on kogutud väga palju andmeid ja neist on vaja väärtust luua ka riigisiseselt, nad peavad olema hea kvaliteediga, neid tuleb kasutada. Küsimus on selles, kuidas me jõuame andmete teisese kasutamiseni nii tervishoiusektoris kui ka teistes sektorites. Need andmed on olemas ja meil on olemas asutused, kes neid andmeid koguvad, aga selget vastutajat, kes seda koostööd ka rahvusvaheliselt koordineerima hakkab, ei ole. Selleks, et oleks selge, kes on vastutaja, ning oleks ka majanduslik motivatsioon isetasuvuse saavutamiseks, on Sotsiaalministeerium välja tulnud ettepanekuga teha seda aktsiaseltsi vormis. See aktsiaselts on tegelikult n-ö koostööd võimaldav organisatsioon. Rahvusvaheliste teadusasutuste ja ettevõtete ning Eesti teadusasutuste ja ettevõtete

koostöös ning meie andmete põhjal tuleks luua uusi teenuseid, uusi teadmisi, uusi ravimeid. Need andmed võimaldavad kõike seda teha, nüüd on küsimus, kuidas me saame selle tegevuse aktiivselt toimima. Ettevõte tegutseb meie praeguses õigusruumis. Me nimetame seda pigem projektijuhtimise ettevõtteks, kes viib otsad kokku ja võimaldab andmekasutust. Andmeid kellelegi üle ei anta, neid andmeid kasutatakse meie terminalides, seal lingitakse meie andmebaase, isikustatud andmeid keegi ei kasuta ega näe. Koostöö iseenesest praegu ei toimi ja selget vastutajat on vaja. Kuna andmed on väärtus, siis on ka kasumi taotlemine ja isemajandatavus selle teema puhul väga olulised.

13:49 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

13:49 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Aitäh vastuse eest, lugupeetud proua minister! Ma küsin nüüd otse, milline oli valitsuse seisukoht, milline oli reaktsioon. Kas see uus riigifirma sihtasutuse vormis, nagu ma aru sain, ja esimese finantseeringuga 1,5 miljonit, asutatakse ja millal see asutatakse? Kuidas moodustatakse selle töötajaskond ja kui täpselt fikseeritakse ülesannete loetelu? Meil on väga palju andmebaase, mitmed teadusasutused on nendega tegelenud, aga koordineerimata nad muidugi on. Millal me võime näha uue firma sündi?

13:50 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Aitäh! Valitsuses toimus kabinetiarutelu, see oli esmakordne arutelu selle konkreetse ettepaneku üle. Sotsiaalministeerium sai ülesande teemaga edasi tegeleda, minna konkreetsemaks ja tulla selle konkreetsema ettepanekuga uuesti valitsusse tagasi. Ka valitsuses tekitasid küsimusi kaks aspekti. Ühelt poolt see, et oleks tagatud isikuandmete kaitse, et andmed oleksid ikkagi anonümiseeritud või isikustamata, et andmed ei läheks Eestist välja. See on kõik see, mis puudutab turvalisust ja andmekaitset. Teiselt poolt, selle töövorm. Kas seda saaks teha Sotsiaalministeeriumi üksus, kas seda saaks teha TEHIK-us või Statistikaametis või on tõepoolest vaja luua eraldi organisatsioon konkreetselt selle ülesande täitmiseks? Need on need kaks aspekti, mille üle me peame veel läbi rääkima ja milles kokkuleppele jõudma.

13:51 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp, palun!

13:51 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea esimees! Hea minister! Krista Arul oli ka see küsimus, millises ajalises perspektiivis teil see n-ö uue ameti variant võiks realiseeruda ja kui palju seal peaks inimesi olema. Teie vastused jäid natukene segaseks. Te rääkisite, et seda on eelkõige vaja rahvusvahelisteks uuringuteks, samas ütlesite, et andmeid rahvusvaheliselt kasutada ei saaks, et need oleksid ainult Eestis kasutatavad. Mis on ikkagi täpsemalt see mehhanism ja eesmärk? Riigis tervikuna on meil ju suur probleem, et andmed ei ole ristkasutatavad. Tõenäoliselt on kaitsevaldkonnas ja igal pool ju vaja inimeste isiklikke andmeid, kui midagi peaks juhtuma. Kuidas see uuendus täidab seda eesmärki, et Eestis tekiks süstemaatiline andmete ristkasutus? Kas te teete ikkagi tervikettepaneku ...

13:52 Esimees Eiki Nestor
Aitäh!

13:52 Külliki Kübarsepp
... või teete ettepaneku ainult oma väikese valdkonna põhiselt?

13:52 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Aitäh! Muidugi, nii seadusandlik raam kui ka see tegevus, mis teeb andmekasutuse võimalikuks, on mõeldud terviklikult, kõigi valdkondade jaoks. Andmeid välja ei anta, andmeid ei müüda, keegi ei saa Eesti inimeste andmete omanikuks. Aga küsimus on selles, et nendel andmetel on väärtus ainult nende kasutamisel. Teadusasutusel või ettevõttel võib olla küsimus, millele ta sooviks saada vastust Eesti

andmeid kasutades. Tervise ja heaolu infosüsteemide sihtasutuse juures on selline asi, mida meie kutsume terminaliks. Andmeanalüüsi saab andmete peal teha, oma küsimusele saab vastuse kätte, aga andmeid kui selliseid keegi endale ei saa. Andmed lingitakse sellele ühele küsimusele vastamiseks, neid ei tõsteta kokku, ei teki superandmebaasi. Seda teadmist on vaja teadusasutusel või ettevõttel. See on see väärtus, mille eest ta maksab, see on see, mille ta meilt saab. Andmeid ta ei saa.
Sotsiaalministeeriumi ettepaneku järgi on organisatsiooni suurus 5–7 inimest. Seal on vaja IT-alast kompetentsi, andmeanalüüsikompetentsi, juristi kompetentsi, et kõik otsad kokku tuua ja võimaldada terviklikku lähenemist.
Ajaline perspektiiv. Kui me suudame kokkuleppele saada, siis selle asutuse loomine, mis tegutseks olemasolevas õigusruumis, käiks kiiresti. Selle saab ka mõne kuu jooksul ära teha. Küsimus on lihtsalt selles, millal ta tööle hakkab, millal tekib isetasuvus. Plaani järgi toimub see kolme aasta jooksul. Selle aja jooksul on võimalik piisavalt palju projekte sisse tuua, et ta muutuks Eesti riigi jaoks kasumlikuks.

13:54 Esimees Eiki Nestor
Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

8. 13:54 Riigireetmine

13:54 Esimees Eiki Nestor
Peaminister Jüri Rataselt küsib Peeter Ernits. Palun, Peeter Ernits!

13:54 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea peaminister! Hiljuti hariduse elutööpreemia saanud Ülo Vooglaid on öelnud, et ülikoolides eesti keele nurka ajamine on palju hullem riigireetmine, kui mingisugused Dressenid on suutnud teha. Professor Ehala kirjutas hiljuti, et viiel viimasel aastal on toimunud plahvatuslik ingliskeelse kõrghariduse laienemine: 2,5% aastas. Näiteks on ülikoolis juba veerand magistriõppest ingliskeelne, tehnikaülikoolis 41% jne. Juba kümme õppekava on ainult ingliskeelsed: filosoofia, meediakunst jne. Ta ütleb niimoodi, et sellise arengu jätkudes on viie aasta pärast juba pooled ained inglise keeles ja kümne aasta pärast mahuks eestikeelne kõrgharidus ilusasti ära ühte õpetajate seminari. Tõesti, osa arstiõppest jääb ilmselt eestikeelseks.

13:55 Esimees Eiki Nestor
Küsimus palun!

13:55 Peeter Ernits
Jah! Minu küsimus on väga lihtne: kas te peaministrina tajute, et toimub hiiliv riigireetmine, üleminek inglise keelele ja eesti keele muutmine köögikeeleks?

13:55 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et igal juhul tuleb tagada, et meie tublides kõrgkoolides on eestikeelsed õppekavad ja eestikeelne õpe võimalik täna, aga ka tulevikus ning on võimalus teha erinevaid teaduskraade. Ka see, et me peame kogu aeg arvestama, et kogu teadus ju rahvusvahelistub, on fakt. Aga ma pean igal juhul õigeks, et eestikeelne õpe meie kõrghariduses jätkuks ka tulevikus. Ma olen uurinud näiteks Tallinna Tehnikaülikooli olukorda. Doktorantuuris on seal *ca* kümme õppekava ja õppida on võimalik nii eesti kui ka inglise keeles. Magistrantuuris on see seis eri ülikoolides kindlasti erinev. Te selle teema täna tõstatasite. Minu meelest võiks ka järgmistel Teadus- ja Arendusnõukogu ehk TAN-i koosolekutel arutada, mida teha ikkagi selleks, et teaduse rahvusvahelises konkurentsis me suudaksime tagada ka selle, et on võimalik õppida emakeeles, eesti keeles.

13:57 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

13:57 Peeter Ernits

Hea juhataja! Peaminister! Põhiseadus ütleb küll, et peab eestikeelset õpet andma, aga ei ütle, kas ka kõrghariduses. Seesama Martin Ehala on öelnud otse välja, et Tartu muutub kiiremas korras kakskeelseks, nii nagu oli 19. sajandil, ja köögikeeleks muutub eesti keel. See on ülimalt ohtlik asi, kuna esialgu toimub see ülikoolis, siis gümnaasiumide lõpuklassides, siis tavakoolis ja lõpuks lasteaias. Minu küsimus on see: venestamisele suutsime vastu panna, aga kas ja kuidas plaanib valitsus kuidagi ka praegusele kiirele inglise keelele üleminekule vastu astuda?

13:58 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Tänane valitsus kindlasti plaanib teha kõik selleks, et eesti keelt hoida ja edasi arendada, ning selleks, et eestikeelne õpe kõikidel tasemetel jätkuks ja edasi areneks. See on kindlasti meie kohustus. See tuleneb, nii nagu te tsiteerisite, juba põhiseadusest.

13:58 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, peaminister Jüri Ratas! Aitäh, ministrid Jüri Luik ja Riina Sikkut! Infotund on lõppenud.